

AMATU UN PIEDZĪVOJUMU MEISTARI

LASĪŠANA

1. Sameklē atbilstošu jautājumu atbildei! Ieraksti to! Viens jautājums ir lieks.

Kādām rakstura īpašībām ir jāpiemīt zirgkopim?

Vai zirgkopība Latvijā attīstās?

Vai jauniešiem ir vērts domāt par zirgkopēja profesiju?

Kas jāzina par zirgiem iesācējiem?

Kā kļūvāt par zirga īpašnieci?

Kur radās lielā mīlestība pret zirgiem?

Vai kļūt par zirgkopi un zirgu sētas īpašnieci ir apzināta izvēle?

BĒRNĪBAS SAPNIS – ZIRGS SĒTĀ

Lienei Ābelei ir 36 gadi. Viņai ir reta profesija. Izjautājām Lienu par viņas darbu.

A Vai kļūt par zirgkopi un zirgu sētas īpašnieci ir apzināta izvēle?

Jā, tas ir mans bērnības sapnis, ko esmu īstenojusi. Tas nebija vienkāršs ceļš, jo piedzimu sarežģītā laikā – padomju okupācijas gados, kad vienkāršajiem cilvēkiem nebija atļauts turēt zirgus. Varējām skatīties uz kolhoza īpašumā esošajiem zirgiem vai pieiet un pakasīt tiem ausi. Varējām vērot, kā zirgi tika trenēti zirgu sportam. Es priecājos par brīžiem, kad aizņēmāmies zirgu dažādu lauksaimniecības darbu veikšanai.

B Kur radās lielā mīlestība pret zirgiem?

Te laikam ir jārunā par gēniem, ko esmu mantojusi no sava vectēva Jāņa Stabulnieka, kurš 1936. gadā sāka veidot zemnieku saimniecību “Klajumi”. Vectēvam bija deviņi bērni – es esmu astotā bērna Helēnas Stabulnieces meita. Mīlestība pret zirgiem ir iegūta jau bērnībā. Vectēva saimniecībā bija divi zirgi. Viens tika izmantots vairāk pajūgam, lai ātrāk varētu aizbraukt līdz baznīcai, otrs bija smagiem darbiem tīrumā.

C Kā kļūvāt par zirga īpašnieci?

Tūlīt pēc Latvijas neatkarības atgūšanas sāku krāt naudu zirga iegādei. Man bija septiņpadsmit gadu, kad nopirku savu pirmo zirgu. Toreiz tiku pie 11 gadus vecas ķēves,

kura man ļoti patika. Kopā ar ķēvi saņēmu arī pārsteigumu – pēc dažiem mēnešiem tai atskrēja kumeliņš, kuru neviens nebija gaidījis.

D Kas jāzina par zirgiem iesācējiem?

Cilvēkiem bez pieredzes, kuri vēlas sākt nodarboties ar zirgiem, iesaku izvēlēties jau pieredzējušu, apmācītu zirgu, nevis riskēt un iesākt ar jaunzirgu. Zirgkopim ir jāprot atšķirt zirgu šķirnes – es reizēm brīnos par jāšanas sportistiem, kuri nezina, ar kādas šķirnes zirgu tie jā.

E Vai jauniešiem ir vērts domāt par zirgkopēja profesiju?

Ir, bet jāsaprot, ka zirgkopim, kurš koncentrēsies tikai darbam stallī, nebūs iespēju pietiekami nopelnīt. Man pašai ir divas augstākās izglītības un valodu zināšanas, kas man paver plašāku skatu uz dzīvi un biznesa iespējām. Man ir izdevies apvienot savu mīļāko nodarbošanos – zirgkopību ar biznesu. Zirgkopības attīstībai ir brīvas nišas, piemēram, reitterapija, augsta līmeņa zirgu sports un tūrisms.

F Kādām rakstura īpašībām ir jāpiemīt zirgkopim?

Zirgkopim ir jābūt zinošam, iejūtīgam, pārliecinošam, drosmīgam, komunikablam, uzmanīgam, draudzīgam, labsirdīgam un dzīvniekus mīlošam.

<https://www.profesijupasaule.lv/intervija-zirgkopis>

2. Atzīmē pareizo atbildi!

1.	Vēsturiski tirgus laukumi atradās	☐ pilsētas centrā. ☒ pie baznīcas un rātsnama. ☐ , iebraucot pilsētā.
2.	Lielajos tirgos drīkstēja tirgoties	☐ tikai pilsētas amatnieki un tirgotāji. ☒ gan pilsētnieki, gan laucinieki. ☐ tikai lopkopji.
3.	Par plašāko un senāko tirgu Vidzemē ir saglabājušās liecības	☒ dažādos dokumentos un literāros darbos. ☐ tikai romānā "Valmieras puikas". ☐ nostāstos.

4.	Gadatirgus sākās, kad	☒ mastā tika uzvilks tirgus karogs. ☐ policists deva atļauju tirgoties arī ārzemniekiem. ☐ pircējs un pārdevējs vienojās par cenu.
5.	Simjūda tirgus nosaukums radies	☐ no vārda “simtgade”. ☐ par godu Sv. Sīmaņa baznīcai. ☒ , apvienojot divus vīriešu vārdus.
6.	Simjūda gadatirgus pastāv	☐ kopš mūsdienām. ☒ kopš 13. gadsimta. ☐ neilgu laiku, par kuru dusmojas pilsētas iedzīvotāji.

NO VIDUSLAIKIEM LĪDZ MŪSDIENĀM – SIMJŪDA GADATIRGUS

Katru gadu oktobra sākumā Valmierā – Rīgas ielas posmā no Katrīnas ielas līdz Ziloņu ielai, Rātslaukumā un Livonijas ordeņa pils teritorijā notiek tradicionālais Simjūda gadatirgus. Kā Simjūda gadatirgus izskatījies senatnē?

Vēsturiski tirgus vietas un laukumi vienmēr atradās ceļu krustcelēs, vēlāk – pilsētas centrā un baznīcu tuvumā. Tirgus laukums bieži kļuva par viduspunktu, jo blakus atradās pilsētas baznīca un rātsnams. Sevišķi iecienīti bija tā sauktie gadatirgi, kas notika iepriekš noteiktos datumos un reizēm ilga pat divas trīs dienas.

Kopš viduslaikiem tiesības tirgoties pilsētās bija tikai amatnieku un tirgotāju brālībām, liedzot lauku amatniekiem tirgoties ar saviem ražojumiem. Taču lielie gadatirgi bija izņēmums, tāpēc gadatirgu dienās uz tirgošanos pulcējās pilsētas amatnieki, bet no laukiem iebruca pajūgi ar lauksaimniecības un lopkopības produktiem.

Informācija par plašāko Ziemeļvidzemes gadatirgu – Simjūda tirgu Valmierā – saglabājusies dažādos dokumentos un literāros darbos. Krāšņu aprakstu par Simjūdu var atrast Pāvila Rozītīša romānā “Valmieras puikas”.

Tik lielā tirgū, protams, bija sava kārtība! Interasantas ainas no Simjūda dzīves stāsta novada pētnieks un zinātnis Laimonis Liepnieks. Viņa Simjūda tirgus apraksti iekļauti arī 2012. gadā izdotajā grāmatā “Gadatirgi Latvijā. Vidzeme”: “Tirgošanās sākumu pavēstīja laukuma vidū mastā paceltais tirgus karogs. Zviedru valdīšanas laikā tas bijis zilidzelteni rūtots. Gadatirgos nedrīkstēja tirgoties ārzemju tirgotāji, tāpat nevarēja tirgot pārpirktu preci. Kamēr karogs bija mastā, nedrīkstēja preci pārdot vairumā. Ja piecu minūšu laikā pircējs un pārdevējs nevarēja vienoties par cenu, tad nākamais drīkstēja pārsolīt. Par kārtību tirgū gādāja rātes iecelts policists.”

Viduslaikos Simjūda tirgus sākās 28. oktobrī, Sv. Sīmaņa dienā, pieminot laiku, kad 1283. gada 28. oktobrī lika pamatus Sv. Sīmaņa baznīcai. 28. oktobrī baznīcas kalendārā vārda dienas ierakstītas Sīmanim un Jūdām. Reizēm kalendārā vārdi bijuši saīsināti, ierakstot “Sim., Jūd.”, kas līdz mūsu dienām arī atnesis nosaukumu – Simjūda tirgus. Simjūda tirgus notika līdz 1940. gadam. Savukārt 1996. gadā Valmieras muzejs nolēma Simjūda tirgu atjaunot. “Pirmajos gados patiešām to rīkojām oktobra pēdējā sestdienā, bet oktobra beigu nepastāvīgais laiks – ar lietavām un slapjo sniegu – izdarīja korekcijas, un tirgus laiks pārcelts uz oktobra sākumu.”

Ir lietas, kas laika gaitā mainījušās, bet citas – tāpat kā senlaik. Vienmēr būs tādi, kuri teiks: “Atkal urļēgs pašā pilsētas centrā!” Kāds savukārt dusmosies, ka ar auto cauri tirgus teritorijai neizbraukt. Tā ir bijis un, cerams, ka būs. Jo jau septiņus gadsimtus oktobrī Valmierā ir tirgus laiks – Simjūda gadatirgus.

<https://valmiera.pilseta24.lv/zina?slug=ieskats-vesture-no-viduslaikiem-lidz-musdienam-simjuda-gadatirgus-4d05782928>

LASIŠANA

3. Atzīmē, vai apgalvojums ir patiess vai nepatiess!

	Apgalvojums	Patiess	Nepatiess
1.	Arvīds Blūmentāls ir pasaulē pazīstams piedzīvojumu meklētājs.	☒	☐
2.	Viņa personība atšķīrās no citiem latviešiem.	☒	☐
3.	Arvīda Blūmentāla dzimtā puse ir Talsi.	☐	☒
4.	Krokodilu Harijam nebija jādomā par iztiku, tāpēc viņš veidoja sev mājokli – alu.	☐	☒
5.	“Krokodila ligzdā” varēja uzņemt arī viesus.	☒	☐
6.	Pasaulē par Krokodilu Hariju ir bijusi maza interese.	☐	☒
7.	Arvīda Blūmentāla persona atveidota arī vaska figūrā.	☒	☐
8.	Dzimtajā Dundagā par Arvīdu Blūmentālu var uzzināt vairāk pils ekspozīcijā.	☒	☐

LATVIETIS – KROKODILU MEDNIEKS

Viens no savdabīgākajiem un dēkainākajiem latviešiem pasaulē bija krokodilu mednieks Arvīds fon Blūmentāls (1925–2006), Austrālijā saukts arī par Krokodilu Hariju. Blūmentāls latviešiem bija ne tikai vienīgais krokodilu mednieks, bet arī vienīgais opālu racējs, vienīgais, kas kopā ar aborigēniem svinējis Līgo, vienīgais, kas precējies ar īstu vācu baronesi, kas redzējis koku zaros iesprūdušu krokodilu, vienīgais... Ar minēto jau pietiek, lai iemīlētu Blūmentālu.

Blūmentālam piemita latviešiem netradicionāls raksturs. Latvieši ir mierīgi, uz iekšu vērsti, mīl pasteltoņus, daudz ēd. Pats krokodilu mednieks dienasgrāmatā par sevi rakstīja: “Nemiers, nemiers, nemiers. Pārāk ilgi esmu bijis uz vienas vietas. Jāiet kaut kur, jādara kaut kas neparasts. Kāju pēdas deg.”

Krokodilu Harijs piedzima Dundagā, Talsu pusē. Pēc kara 1951. gadā viņš nonāca Austrālijā. 1956.–1968. gadā Blūmentāls sāka mednieka un pētnieka gaitas Ziemeļkvīnslendā, lai nopelnītu iztiku. Kopš 1968. gada krokodilu medības Austrālijā tika aizliegtas. Tāpēc Krokodilu Harijs apmetās uz dzīvi netālu no Kūberpedijas (*Cooper Pedy*) Dienvidaustrālijas pavalsts vidienē, kur nodarbojās ar opālu rakšanu un pakāpeniski izveidoja eksotisku mājokli – alu “Krokodila ligzda”. Tā ir galvenais tūrisma objekts šajā apkārtnē arī mūsdienās. Blūmentāla ala bija diezgan vienkārši iekārtota, bet tajā bija viss, ko viņš uzskatīja par dzīvei nepieciešamu. Tajā atradās guļamistaba, eksponātu telpa, kur Blūmentāls bija izvietojis sev būtiskas fotogrāfijas, žurnālu un avīžu izgriezumus, kuros par viņu rakstīts. Ciemiņus Blūmentāls guldīja sienas nišā. Alai bija četras durvis: divas – alas fasādē, vienas – alas dziļumā, pa kurām var ieiet tālāk labirintā, un vienas garderobei, lai drēbes nenoput.

Krokodilu Harijs pasaulē nav atstāts bez uzmanības. Par viņu un viņa alu ir uzņemtas vismaz 30 dokumentālās filmas un TV sižeti, bet ja apkopotu visus *National Geographic* rakstus, iznāktu pabieza grāmata. Viņa dzīvesvieta redzama arī 1985. gadā tapušajā filmā “Trakais Maksis” (*Mad Max*), bet 2007. gadā tā tika iekļauta Nacionālā Mantojuma (*National Heritage*) kandidātu sarakstā. Blūmentāla vaska figūra atrodama arī Tiso kundzes Vaska figūru muzejā Londonā, Apvienotajā Karalistē. Blūmentāls bijis arī prototips Krokodilam Dandijam tāda paša nosaukuma Holivudas filmai. Dzimtajā pusē Dundagas pilī 2008. gadā tika atklāta Arvīda Blūmentāla piemiņai veltīta ekspozīcija.

<https://literatura.lv/lv/person/Arvids-Blumentals/873290>

https://lv.wikipedia.org/wiki/Arv%C4%ABds_Bl%C5%ABment%C4%81ls

4. Klausies dažādu cilvēku stāstus un ieraksti atbilstošo profesiju!

biškopību, maizniecību, vistkopību, zemkopību

Andris nodarbojas ar **vistkopību**.

Juris nodarbojas ar **biškopību**.

Anda nodarbojas ar **maizniecību**.

Aigars nodarbojas ar **zemkopību**.

5. Klausies tekstu un tukšajā vietā ieraksti atbilstošu vārdu!

1. Šogad tradicionālajā Līvas **tirgū** Liepājā piedalīsies amatnieki, bet apmeklētāji varēs vērot ielu izrādes, stiprinieku **sacensības** un klausīties muzikantus. Līvas tirgū piedalīsies aptuveni 100 amatnieku no dažādām Latvijas vietām. Tirgū **būs** atvēlēta vieta arī lauku sētu labumu tirgotājiem un lopu pārdevējiem. Līvas tirgus Liepājā **notiks** 22. maijā ar devīzi “Kas labi darbu darīt prot, tam katrā zemē godu dod.”
2. Stādu gadatirgus jeb daiļo dāliju diena Salaspilī šogad notiks 21. augustā. Katru gadu te sabrauc gan **tirgotāji**, gan arī pircēji no visas Latvijas. Gadatirgus ir kļuvis par tradīciju un svarīgu notikumu **dārzkopju** dzīvē. Šeit visi interesenti varēs **iegādāties** dekoratīvus un eksotiskus augus. Tāpat apmeklētājiem būs lieliska iespēja iegādāties ko saimniecībā noderīgu no Latvijas amatnieku piedāvājuma, kā arī **nogaršot** mājražotāju piedāvātos labumus.

6. Klausies interviju ar Madaru un Emīlu un atzīmē, vai apgalvojums ir patiess vai nepatiess!

	Apgalvojums	Patiess	Nepatiess
1.	Stopošana ir ceļošana par velti.	☒	☐
2.	Stopotāji ir trūcīgi.	☐	☒
3.	Stopošana Itālijā izraisa lielu garlaicību.	☐	☒
4.	Eiropā stopotāji drīkst pārvietoties tikai darbadienās.	☐	☒
5.	Autovadītāji vairāk uzticas stopotājiem, kuriem nav saulesbrilles.	☒	☐
6.	Autovadītāji stopotājus parasti uzņem savās automašīnās, lai viņi varētu izgulēties.	☐	☒
7.	Madarai un Emīlam pats jaukākais ceļojums vēl tikai būs.	☒	☐

7. Izvēlies pareizo lietvārda locījumu!

- Pie **Saldus** / **Saldū** / **Saldum** baznīcas atrodas bronzas skulptūras – tēli no Jaņa Rozentāla gleznas “No baznīcas”.
- Viss, kas nepieciešams **alus** / **alum** / **alū** darīšanai ir iesals, apiņi, alus raugs un cukurs.
- Medū** / **Medum** / **Medus** ir atrodami daudzi vērtīgi vitamīni.
- Jaunajā pilsētas **tirgū** / **tirgus** / **tirgu** var iegādāties amatnieku darbus.
- Bērniem patika rotaļāties vasaras vakara **lietū** / **lietu** / **lietus**.
- Jau senie grieķi un romieši dzērienus atdzesēja ar **ledu** / **ledus** / **ledū**.
- Šogad Brīvdabas muzeja **gadatirgum** / **gadatirgu** / **gadatirgus** atzīmēsīm nozīmīgu jubileju.
- Liepziestu tēja ar **medu** / **medus** / **medum** ir labākās zāles pret klepu.

8. Ieraksti atbilstošo vārdu!

pļaušanai, smiešanās, cepšanai, tikšanos, gatavošana, ciemošanās, audzēšana

1. Maizes **cepšanai** vajadzīga laba krāsns.
2. Pēc **ciemošanās** galdnieka darbnīcā es devos uz tirgu.
3. Ilzes vaļasprieks ir senu recepšu kolekcionēšana un ēdienu **gatavošana**.
4. Vasarā zāle aug neticami ātri, tāpēc zāles **pļaušanai** vienmēr jāatrod laiks.
5. Katru rudeni mēs iestādām kartupeļus, jo kartupeļu **audzēšana** ir mūsu pamatnodarbošanās.
6. Smieklī un **smiešanās** palīdz padarīt lauku darbus.
7. Šonedēļ uz **tikšanos** ar amatniekiem ieradās daudz skolēnu.

9. Veido divdabi ar *-ot*, *-oties*! Ieraksti to!

1. (Klausīties) **Klausoties** latviešu tautasdziesmas, es adīju zeķi.
2. (Apskatīt) **Apskatot** Latgales keramiķu darbus, es sapratu, ka man vislabāk patīk māla krūzes.
3. (Svinēt) **Svinot** svētkus, bērni priecājās par senajām tradīcijām.
4. Cits citu (satikt) **satiekot**, mēs sirsnīgi sasveicinājāmies.
5. Mēs smējāmies, **priecājoties** (priecāties) par sniegu, kas sniga lielām pārslām.
6. Ikdienā, **mācoties** (mācīties) aust, sapratu, cik tas ir smags darbs.

10. Izvēlies pareizo divdabi!

1. Ik rītiņa celdamās / celdama

Jauku dziesmu nodziedāju:

Par ošiem, par bērzeiem,

Par kupliem ozoliem.

2. Nesnaužat jūs, meitiņas,

Nesnauž jūsu māmuliņa;

Vai snauzdama / snauzdamās māmuliņa

Jums pūriņu pielocīja*?

* pielocīt pūru – sagādāt (parasti aužot, adot, izšujot) nepieciešamo nākamajai ģimenes dzīvei.

3. Kur tu augi, tautu dēls,

Ka es tevi neredzēju?

Ganos tavu kreklu šuvu,

Gar ozolu mērīdama / mērīdamās.

4. Bēdu manu lielu bēdu,

Es par bēdu nebēdāju,

Liku bēdu zem akmeņa,

Pāri gāju dziedādama / dziedādamies.

5. Augat, mani balti lini,

Grīstītēs* griezdami / griezdamies;

Jau ruden pārvedīšu

Baltu linu vērējīņu.

* grīstītēs – tāds, kas ir cieši savijies kopā.

6. Arklā jūdzu kumeliņu,

Ar rociņu glaudīdams / glaudīdamies,

Lai aug mani smuidri lini,

Lai šķiedriņa mirdzēt mirdz.

11. Atzīmē teikumus, kuros pareizi saliktas pieturzīmes!

1.	Jēkabs atzinās: “Es aizgāju no labi apmaksāta darba un pievērsos alpīnismam.”	☒
2.	Cik ilgs bija pārgājiens apkārt Latvijai? jautāja žurnālists.	☐
3.	“Ervīn, jautāja Anna, kāpēc tu devies tik bīstamā pārgājienā?”	☐
4.	“Mīļie studenti,” ierunājās pasniedzējs, “aicinu jūs pievienoties pētnieku ekspedīcijai uz Roņu salu.”	☒
5.	“Lēciens ar izpletņiem ir neaizmirstams piedzīvojums,” noteica Mārtiņš.	☒
6.	Darbinieki mūs sagaidīja pie ieejas un laipni sveicināja: “Laipni lūgti piedzīvojumu parkā “Mežakaķis”!”	☒